

อำนาจ จำรัสจรงผล 2557: ผลกระทบของการพัฒนาเมืองต่อการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวภาค
การเกษตร กรณีศึกษา: คลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม
สรรค์สร้าง) สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์เอกรินทร์ อนุกุลยุทธชน, Doc.3eme cycle 303 หน้า

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบของการพัฒนาเมืองต่อการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวภาคการเกษตร ตลอดจนกระบวนการปรับตัวของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาเพื่ออนุรักษ์พื้นที่สีเขียวให้อยู่รอดท่ามกลางกระแสของการพัฒนาเมืองในพื้นที่คลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวความคิดความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมชุมชนเมือง ชนบท และทรัพยากรต้นทุน ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีการวิเคราะห์แบบสามเส้า

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ถึงแม้จะมีแผนการอนุรักษ์พื้นที่ริมคลองอ้อมนนท์ตามกฎหมายผังเมือง แต่พื้นที่คลองอ้อมนนท์ก็มีสิ่งรื้อและปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ทำให้ไม่สามารถอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรมได้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบหลักๆ มีสามประการด้วยกันกล่าวคือ (1) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินของกลุ่มคนจากที่อื่นๆ เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบธุรกิจ (2) ปัจจัยภายใน ได้แก่แรงกระตุ้นทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ผ่านการเตรียมแผนงานและนโยบายที่เปลี่ยนพื้นที่สีเขียวในปัจจุบันให้เป็นการใช้ที่ดินแบบอื่นในอนาคต (3) ปัจจัยแฝง ได้แก่ปัจจัยเกี่ยวกับอุปถัมภ์ทางธรรมชาติที่อยู่เหนือความควบคุม ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพพื้นที่ราบลุ่มและมีความเสี่ยงสูงในการเกิดอุทกภัย นอกจากนี้การสนับสนุนและความช่วยเหลือจากภาครัฐก็เป็นเพียงแค่นามธรรม การปรับตัวของเกษตรกรในพื้นที่ก็ดำเนินไปตามยถากรรม รวมทั้งทุนทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ทำให้ไม่สามารถถ่วงดุลภูมิปัญญาที่สืบมาจากบรรพบุรุษต่อไปได้ จึงประสบความล้มเหลวในการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวภาคการเกษตรผืนใหญ่ในท้องถิ่นของตน ผลจากการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาเมืองที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดีตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ มีการวางแผนงานที่รัดกุม มีการจัดการอย่างรอบคอบเหมาะสม เพื่อนำไปสู่เมืองที่เป็นมิตรกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงศักยภาพของการพัฒนาที่ดินก่อนที่จะพิจารณาตัดสินใจว่าควรมีมาตรการควบคุมอย่างไรบ้าง เช่น มีการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่เปราะบางต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติเพื่อลดความสูญเสีย คำนึงถึงการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมและระบบนิเวศวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งเราอาจพบทวนจากบทเรียนของพื้นที่ชานเมืองรอบกรุงเทพมหานครและการพัฒนาเมืองแบบไร้แบบแผนในเมืองใหญ่อีกหลายเมืองซึ่งได้สูญเสียพื้นที่สีเขียวภาคการเกษตรและพันธุ์พืชชั้นดีไปอย่างไม่มีวันกลับคืน ทั้งนี้เพื่อปัญหาของพื้นที่ชานเมืองที่เชื่อมต่อกับชนบทจะได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการเกิดความสมดุลยิ่งขึ้นในอนาคต